

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΕΤΣΟΣ
Πρόεδρος ΣΕΤΕ

Αφετηρία για ισχυρή επάνοδο οι αντοχές στη διάρκεια της πανδημίας

■ **ΟΙ ΑΝΤΟΧΕΣ** που επιδεικνύει ο ελληνικός τουρισμός στη διάρκεια της πανδημίας αποτελούν την αφετηρία για την ισχυρότερη επάνοδο του, τα επόμενα χρόνια, στις διεθνείς αγορές. Αλλωστε, η θετική πορεία, δεδομένων των συνθηκών, που κατέγραψε το 2021 αποτυπώθηκε και στα οφέλη που αποκόμισε η εθνική οικονομία. Για το 2022, οι πρώτες εκτιμήσεις μας είναι ότι ο τουρισμός θα καταγράψει ακόμη υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης, με τις όποιες δυσκολίες απαιτηθεί να αντιμετωπιστούν, όπως για παράδειγμα η πρόσφατη μετάλλαξη «Ομικρον», που οδήγησε σε πρόσκαιρη ανασχεση του ενδιαφέροντος για ταξίδια διεθνώς. Η ασφάλεια που εκπέμπει ο ελληνικός προορισμός και η αναβαθμισμένη εικόνα του θα αποτελέσουν ένα ισχυρό όπλο στην πορεία προς την οριστική έξοδο από την κρίση. Στο πλαίσιο αυτό, με τη στοχευμένη στρατηγική και την υιοθέτηση εξειδικευμένων πολιτικών να αποτελούν επιτακτική ανάγκη, πραγματοποιήθηκε και το φετινό συνέδριο του ΣΕΤΕ, με κεντρικό μήνυμα «Greek Tourism. Coming Back - Planning Forward», σε μια προσπάθεια να τεθεί το πλαίσιο που θα οδηγήσει στη μετάβαση του ελληνικού τουρισμού στην επόμενη ημέρα. Μία από τις σημαντικές ενότητες του συνεδρίου αποτέλεσε η παρουσίαση της μελέτης «Ελληνικός Τουρισμός 2030 - Σχέδια Δράσης» για την ανάπτυξη των τουριστικών προϊόντων της χώρας σε προορισμούς και clusters προορισμών από τις Περιφέρειες της χώρας. Πέραν των άλλων, στη μελέτη αναλύονται οι κυρίαρχες τάσεις που ήδη διαμορφώνουν τις εξελίξεις στον παγκόσμιο και κατά συνέπεια στον ελληνικό τουρισμό, όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η βιώσιμη ανάπτυξη και η αειφορία, ο υπερτουρισμός, η οικονομία διαμοιρασμού, οι κοινωνικές και δημογραφικές αλλαγές, οι αναδυόμενοι προορισμοί, η ασφάλεια και η διαχείριση κρίσεων και η πανδημία. Πρόκειται για τάσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη στην προσπάθεια διατήρησης της δυναμικής του ελληνικού τουρισμού όλα τα επόμενα χρόνια, σε ένα διαρκώς αυξανόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον σε παγκόσμιο επίπεδο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΡΑΤΑΚΟΣ
Πρόεδρος ΕΒΕΑ

Η πανδημία βαρόμετρο για την οικονομία

■ **Η ΑΛΛΑΓΗ** του χρόνου είναι η ιδανική ευκαιρία απολογισμού και ανασκόπησης. Φέτος, για πρώτη φορά εδώ και καιρό, το προϊόν αυτής της αξιολόγησης είναι θετικό και ελπιδοφόρο.

Η εθνική οικονομία, πέρα από κάθε προσδοκία, τρέχει με ρυθμούς που ενδεχομένως να ξεπεράσουν το 7%. Το ποσοστό της ανεργίας κινείται κάτω από το 13%.

Οι δείκτες κατανάλωσης, αποταμιεύσεων, εξαγωγών και οικονομικού κλίματος ανακάμπτουν. Ενώ τα κεφάλαια από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αναμένεται να κατευθυνθούν προς την υλοποίηση σημαντικών επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων.

Ακόμη και στο πολύπαθο πεδίο των δημοσιονομικών, οι εκτιμήσεις προβλέπουν μείωση του πρωτογενούς ελλείμματος στο 1,2% του ΑΕΠ και αποκλιμάκωση του δημόσιου χρέους. Ακόμη πιο μακροπρόθεσμα, η προοπτική είναι η περαιτέρω μείωση του ελλείμματος ως το τέλος του 2023 και η επιστροφή σε πρωτογενή πλεονάσματα. Επιπλέον, ωφελούμενη από το φιλοεπενδυτικό προφίλ της τελευταίας διατίας, η χώρα μας έχει πετύχει ευνοϊκούς όρους για τον δημόσιο δανεισμό της, με ιστορικά χαμηλά επιτόκια, ενισχύοντας τη ρευστότητα και τα ταμειακά της διαθέσιμα.

Όλα αυτά είναι συμπεράσματα των αριθμών, γεγονός που τα καθιστά σε έναν βαθμό αναμφίλεκτα. Στον αντίποδα, η επικράτηση των ευνοϊκών συνθηκών θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την πορεία και τη διαχείριση συγκεκριμένων και απειλητικών εξωγενών παραγόντων. Όπως είναι η πανδημία, η οποία θα κλείσει σύντομα δύο χρόνια απρόβλεπτης οικονομικής διαταραχής. Όπως είναι οι πληθωριστικές τάσεις στις τιμές της ενέργειας και των πρώτων υλών, που πιέζουν όλο και πιο έντονα νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Ή όπως είναι η κλιματική κρίση και οι πολιτικές αντιμετώπισής της, γύρω από τις οποίες χτίζεται ο σχεδιασμός των νέων επιχειρηματικών μοντέλων που στοχεύουν σε βιώσιμη ανάπτυξη.

Η υπερπήδηση των παραπάνω εμπόδων θα είναι καθοριστική για τη διατήρηση της ορμής που κατάφερε να ανακτήσει η ελληνική οικονομία, παρά τις αντιξοότητες της περασμένης χρονιάς.

Η επιτυχία του εγχειρήματος εξαρτάται αφενός από τη διάρκεια των φαινομένων και αφετέρου από την πολιτική διαχείρισή τους. Η αρμονική έκβαση των δύο συσταμένων θα εξοπλίσει την Ελλάδα με μια σύγχρονη οικονομία και με δομές διακυβέρνησης που θα τη βοηθήσουν να συνεχίσει σε ένα μέλλον προόδου και ανάπτυξης.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΡΚΙΑΔΗΣ
Πρόεδρος ΕΒΕΠ και ΠΕΣΑ

Χρονιά ανάπτυξης και ευκαιριών

■ **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ** οικονομία έχει δεχθεί αλλεπάλληλα χτυπήματα τα τελευταία 12 χρόνια. Από την παρατεταμένη κρίση των μνημονίων, πέρασαμε στην παρατεταμένη υγειονομική κρίση. Είναι θαυμαστό πώς κατάφερε η πλειονότητα των επιχειρήσεων, εάν και ελλήγη σημαντικά, να συνεχίσει τη δραστηριότητά της. Η κοινωνία -και συνεπώς και η οικονομία- συνηθίζει σιγά σιγά να εξελίσσεται σε συνθήκες υγειονομικής κρίσης. Οι Ελληνες επιχειρηματίες προσαρμόζονται για άλλη μία φορά στις επιταγές που επιβάλλουν οι συνθήκες.

Οι επιχειρήσεις που έμειναν όρθιες ήταν οι υγιείς, οι νοικοκυρεμένες, που σέβονται τους πελάτες τους και τους εργαζομένους. Οι εξωστρεφείς επιχειρήσεις που καινοτομούν, που κάθε ημέρα γίνονται καλύτερες. Το 2022 πιστεύω ότι δεν θα μας επιφυλάσσει άλλες δυσάρεστες ειδήσεις και άλλες μεταλλάξεις, που θα βάλουν και πάλι την οικονομία στην «εντατική». Το 2022 πιστεύω ότι θα είναι μια χρονιά ανάπτυξης και ευκαιριών. Μια χρονιά που θα περιοριστεί η πανδημία, θα αποκλιμακωθεί η ενεργειακή κρίση, θα σταθεροποιηθεί ο πληθωρισμός και θα αυξηθεί η κατανάλωση. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η ελληνική οικονομία έχει ιδιαίτερα καλή προοπτική.

Οι επενδύσεις αυξάνονται, σημαντικά έργα υποδομών ολοκληρώνονται και τα πρώτα κονδύλια από το Ταμείο Ανάκαμψης θα εισρεύσουν στη χώρα μας, που, μαζί με τις επιχορηγήσεις από τον αναπτυξιακό νόμο, θα δώσουν σημαντική ώθηση στην οικονομία. Στην ανάπτυξη θα συμβάλουν, μεταξύ άλλων, και το νομοσχέδιο για τις στρατηγικές επενδύσεις και το ΕΣΠΑ. Αν σε όλα αυτά προστεθεί και η πολιτική σταθερότητα που τόσο ανάγκη έχει η οικονομία, τότε η νέα χρονιά μπορεί να αποτελέσει την πρώτη, μετά από πολλές, που θα έχουμε ουσιαστικά σταθερή και βιώσιμη ανάπτυξη. Εχουμε μάθει πλέον ότι οι προσδοκίες μας πρέπει να είναι συγκρατημένες.

Η Ελλάδα αλλάζει, ψηφιοποιείται, η γραφειοκρατία μειώνεται, οι νέοι που έφυγαν στο εξωτερικό αρχίζουν να επιστρέφουν σταδιακά στην πατρίδα μας και η οικονομία είναι πιο ανταγωνιστική από ποτέ. Τώρα, όμως, είναι η ώρα που πρέπει να δουλέψουμε όλοι ακόμη πιο σκληρά για να θωρακίσουμε την ελληνική οικονομία και να δημιουργήσουμε πολλές και καλοπληρωμένες θέσεις εργασίας μέσα από βιώσιμες επενδύσεις.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΟΣΙΟΥ
Πρόεδρος ΚΕΕΕ και ΕΕΑ

Απαιτείται σκληρή δουλειά

■ **ΤΟ 2021**, μια δύσκολη χρονιά, όπως αποδείχθηκε, ετοιμάζεται να μας αφήσει και να μπει το 2022, με την ελπίδα ότι θα αποτελέσει το έτος ανάκαμψης της οικονομίας μας. Οι επιπτώσεις της πανδημίας συνεχίζουν να αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την επιστροφή στην κανονικότητα, ενώ το κύμα ανατιμήσεων απειλεί τη βιωσιμότητα χιλιάδων επιχειρήσεων. Όταν ο πληθωρισμός τον Νοέμβριο έφτασε στο 4,8%, από 3,4% τον Οκτώβριο και 2,2% τον Σεπτέμβριο, ενώ τον τελευταίο χρόνο καταγράφεται αύξηση κατά 180% στο κόστος του φυσικού αερίου και 37,8% στο ηλεκτρικό ρεύμα, γίνεται εύκολα αντιληπτό το πόσο πολύ επιβαρύνονται επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Σήμερα, ο επιχειρηματικός κόσμος βρίσκεται ανάμεσα στα συσσωρευμένα προβλήματα από το παρελθόν, στις έκτακτες δυσκολίες του σήμερα, αλλά και στις προοπτικές που φέρνει το αύριο.

Εστιάζοντας, λοιπόν, στην «επόμενη ημέρα», η επιμελητηριακή οικογένεια και η επιχειρηματική κοινότητα προσδοκούμε στην αύξηση της εμβολιαστικής κάλυψης, για να αφήσουμε οριστικά πίσω μας τον επιπτώση της πανδημίας, και στην εφαρμογή πολιτικών που θα έχουν ως στόχευση την αξιοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων, ώστε να αποτελέσουν τον πραγματικό μοχλό ανάπτυξης της χώρας.

Γνωρίζουμε καλά ότι απαιτείται σκληρή δουλειά, όμως η ΚΕΕΕ και όλα τα επιμελητήρια της χώρας θα σταθούμε δίπλα στα μέλη μας. Αυτό, όμως, που επίσης χρειάζεται, ειδικά αυτή την καθοριστική για το μέλλον του τόπου περίοδο, είναι η έμπρακτη στήριξη της κυβέρνησης. Εφόσον μετατεθούν για αργότερα οι άμεσες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων -ώστε να δοθεί ο πολύτιμος χρόνος για να ορθοποήσουν- και ληφθεί μια σειρά μέτρων, όπως περαιτέρω μείωση της φορολογίας, ενίσχυση της ρευστότητας, προστασία από τις ανατιμήσεις, τότε αυξάνονται οι ελπίδες για να κερδίσουμε το στοίχημα και να αλλάξουμε προς το καλύτερο όλο το επιχειρηματικό περιβάλλον. Και, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ και του Ταμείου Ανάκαμψης, να σχεδιάσουμε την Ελλάδα του μέλλοντος. Με τις επιχειρήσεις μας στην πρώτη γραμμή και τα επιμελητήριά μας σταθερά στο πλευρό τους. Μπορούμε να τα καταφέρουμε και πρέπει να μας δοθεί η δυνατότητα να αποδείξουμε ότι το 2022 θα σηματοδοτήσει μια νέα πορεία για την επιχειρηματικότητα, την κοινωνία, τη χώρα.